Suomen Vetylaakso ry

Lausunto

29.11.2024

Asia: VN/34466/2023

Lausuntopyyntö itäisen Suomen tuulivoimarakentaisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua tuulivoimatyöryhmän selvitykseen. Sen antama tilannekuva on hyvä ja kattava; itäisen Suomen haasteet ja potentiaali ymmärretty. Itärajan läheisten maakuntien osalta haasteet tuulivoiman lisäämiselle ovat suuret, mutta tarpeet sitäkin suuremmat.

Teollinen toiminta sähköistyy ja sitä kautta mahdollistaa uuden teollisuuden syntymisen. Se pohjautuu sellutehtaiden biopohjaiseen hiilidioksidiin ja sähköllä tehtyyn vetyyn. Ainoastaan tätä kautta syntyy merkittävästi uutta teollisuutta ja työpaikkoja myös harvaan asutuille alueille. Koko Suomen kasvu tulee perustumaan edulliseen sähköön. Sähkön tuotannon kasvu perustuu edulliseen tuuli- ja aurinkovoimaan ja erityisesti maatuulivoimaan.

On siis tärkeää edistää tuulivoimatuotantoa alueilla, jossa sähkön kulutuskohteet ovat lähellä.

On huomioitavaa edelleen, ettei Puolustusvoimain tuulivoimaloiden lausuntotilanne kuvaa nykytilaa investointien toteutettavuuden kannalta.

Esitetyt ratkaisut antavat positiivisen vaikutelman, että tuulivoiman haasteet olisi ratkaistavissa huomioiden koko ajan tärkein eli maamme turvallisuus ja erityisesti rajavalvonta. ”Mahdollisen tuulivoiman kompensaation lähtökohta tulee olla normaali- ja poikkeusolojen toiminnan edellyttämä riittävä aluevalvonnan suorituskyky ja toimintaedellytykset (mm. huomioiden sensorien sijoituspaikat) koko valtakunnan alueella kaikissa tilanteissa.” Tehtävä ei ole helppo, mutta molempia tyydyttävät ratkaisut sijoitusalueille on löydettävissä.

Selvityksessä esitetyt sotilasteknologian vaatimukset ovat korkeat, mutta odotukset teknologiselle kehitykselle ovat jääneet selvityksen ulkopuolelle. Näiden vaikutus ratkaisun kokonaiskustannuksille

on oleellista. Nyt esitetyt mallit tarkoittavat joka tapauksessa satojen miljoonien eurojen kokonaiskustannuksia ja elinkaari kompensaatiomallille on 25-30 vuotta. Perusoletus on, että tuulivoimaloita tulee satoja per alue, mutta silti kulut ovat reilusti ylimitoitetut, jos oletetaan että vain tuulivoimaa rakentavat yritykset maksaisivat nämä. Näillä oletuksilla esitettynä kompensaatiomaksun tulisi olla kohtuullinen, lähempänä mallia, jota Perämeren alueella on käytetty. Lisäksi on tarkemmin huomioitava tasapuolisuus markkinatilanteessa. Kompensaatioalueen raja-alueiden tuulivoima-alueet voivat räikeimmin synnyttää eriarvoisuutta yritysten ja investointien suhteen.

Selvityksessä ei otettu huomioon, miten huomioida teknologinen ja muun globaalin talouden kehitys vuosikymmenten aikana suhteessa rahoitustarpeeseen. Uusi rahoitusmalli olisi rakennettava valtion johdolla, joustavasti ja kaikkien osapuolten intressit huomioiden.

Kompensaatioalueen valinta on pohdittava vielä tarkasti huomioiden eri alueiden erityisominaisuudet ja soveltuvuus tuulivoiman rakentamiselle, energian siirrolle sekä sen hyödyntämiselle alueellisesti. On aina ajateltava toimijoita yhdenvertaisuusperiaatteella, niin yritysten, maakuntien kuin kuntien osalta. Itäisen Suomen kehitys on jo nyt jäänyt selkeästi jälkeen maamme länsiosien tilaan verrattuna.

Oma haasteensa on aikataulu, jota ratkaisujen löytäminen ja käytäntöön vieminen tarkoittaa. Mainitut teknologiset haasteet hankintoihin liittyen voivat viedä 5-8 vuotta sekä tuulivoimahankkeiden konkretisoituminen 4-6 vuotta. Tästä yhtälöstä on puristettava mahdollisimman paljon aikaa pois tehokkuutta vaalimalla eri prosessin vaiheissa ja jopa lainsäädäntöä uudistamalla näin nopeuttaen investointien suunnittelun mahdollisimman nopeaa käynnistämistä.

Työn koordinointi jatkossa on tärkeä hoitaa mahdollisimman hyvin resurssoiden ja tehokkaasti. Yhteistyö ministeriöiden ja tuulivoimatoimijoiden sekä asiantuntijoiden kesken on tästedeskin oltava säännöllistä ja toisiaan kunnioittavaa. Jotta työ pääsee nopeasti vauhtiin, tarvitaan nykyiseltä hallitukselta poliittiset ratkaisut mahdollisimman pian. On valmisteltava tarvittavat lait, etsittävä rahoitus sekä antaa valtuutus toimijoiden yhteistyölle. Lisäksi sitoutuminen yli hallituskausien on merkityksellistä tälle työlle. Tuulivoimatoimijoiden sitouttaminen osaltaan tarkoittaa muutakin kuin keppiä, investoinneista ei tule kannattavia esitetyllä mallilla.

Selvityksessä mainittiin Puolustusvoimain lausuntomenettelyn kehittäminen, joka on hyvin suotavaa. Liian moni aikanaan esitetty tuulivoimahanke on jäänyt ajastaan jälkeen ja nämä hankkeet on syytä mitätöidä pian. Lausuntotyö vaatii Puolustusvoimilta lisää resurssia ja dynamiikkaa, jotta hankkeiden toteutus tulevaisuudessa myös nopeutuu.

On hyvä huomioida myös aurinkovoiman kehittäminen sekä mahdollisten haittojen kompensointi. Olisi syytä viestiä tästä uudemmasta haasteesta selkeämmin ulospäin ja antaa yleiset ohjeistukset kunnille ja hanketoimijoille.

Johtopäätökset tuulivoiman kehittämisestä itäisessä Suomessa

Tuulivoiman merkitys vihreän siirtymän ja vetytalouden investointien kehittymiselle koko Suomessa on kohtalokkaan suuri. Teollinen toiminta sähköistyy ja mahdollistaa edelleen uuden teollisuuden syntymisen. Tämä kokonaisuus pohjautuu biopohjaiseen hiilidioksidiin, jota syntyy mm. sellutehtaissa sekä sähköllä vedestä tehtyyn vetyyn. Tämä vihreä siirtymä tulee synnyttämään merkittävästi uutta teollisuutta ja työpaikkoja myös harvaan asutuille alueille, erityisesti itäiseen Suomeen.

Koko Suomen kasvu tulee perustumaan edulliseen sähköön. Sähkön tuotannon kasvu perustuu edulliseen tuuli- ja aurinkovoimaan ja erityisesti maatuulivoimaan. Laskennallisesti tuulivoimaa voitaisiin rakentaa itäiseen Suomeen huomattavia määriä enemmän kuin tähän mennessä osattu edes suunnitella. Potentiaalin osoittavat maakuntien omat selvitykset kaavatyössään sekä LUT-yliopiston tekemät selvitykset maakuntiin Kymenlaaksosta aina Pohjois-Savoon. Nyt on päästettävä irti nykyisistä rajoitteista ja löytää yhteiset ratkaisut tuulivoiman lisäämiselle

Suomella on ainutlaatuinen kilpailuetu tuottaa puhdasta sähköä halvalla, näin turvata koko Euroopan energiaomavaraisuutta ja edistää vetyteollisuuden investointien suuntautumista pohjoiseen Eurooppaan ja Suomeen. Suomen tavoitteena on tuottaa vuonna 2030 vähintään 10 prosenttia koko EU:n puhtaasta vedystä. Kotimaisten polttoaineiden tuotanto tukee energiaomavaraisuutta ja huoltovarmuutta luoden samalla vedyn jatkojalosteiden tuottamiseen liittyvien teollisten investointien kautta uuden vientiteollisuuden tukijalan.

Elinvoimainen ja asuttu rajaseutu on turvallisin raja ja turvan tuoja koko maallemme. Uusiutuvan energian saanti on tarpeen turvata nykyisen teollisuuden ja tulevien investointien tarpeisiin joka tapauksessa lisäksi myös muilla tavoilla kuten kantaverkkoa vahvistamalla, jota teollisen kokoluokan tuulivoimarakentaminen osaltaan täydentää.

Rahoituksen tarve tälle tuulivoimahaasteen ratkaisulle on energiamurroksen mahdollisuuksiin nähden suhteellisen pieni, vaikka puhutaankin suurista summista. Kansantaloudellisesti kompensaatioalueille laskettu maksimissaan 900 miljoonan euron kustannus ei ole iso verraten siitä saataviin hyötyihin. Tiedetään, että tuulivoimayhtiöt ovat valmiit osallistumaan kustannuksiin, mutta pääosa kuluista pitäisi löytyä julkisin varoin. Siksi on tärkeää selvittää myös kansainvälisen (EU tms) tukirahoituksen mahdollisuudet. On etsittävä edelleen kustannustehokkaampia ratkaisuja kompensaatioalueiden ja tarvittavan laiteteknologian osalta. Kompensaatiomaksuihin ei tule

sisällyttää Puolustusvoimain valvontajärjestelmien normaalin teknologisen kehityksen tuomia hankintakustannuksia.

Maakuntakaavoituksen merkitys tuulivoimahankkeiden toteutukseen on suurehko osaltaan. Nyt valmisteilla olevat maakuntakaavat jättävät Puolustusvoimain lausunnoillaan esittämin rajoituksin pois suurimman osan tuulivoima-alueista, joita maakuntiin voisi sijoittua. Näiden alueiden uudelleen arviointi, jos kompensaatioalueita otetaan käyttöön, tarkoittaa osaltaan lisätyötä ja ajallista haittaa kaavoituksen suhteen useilla vuosilla. Siksi olisi pohdittava myös kansallisesti maakuntakaavoituksen joustavoittamista.

Energiamurroksen osalta on nyt ymmärrettävä, että tuulivoiman salliminen itäiseen Suomeen on pitkällä tähtäimellä hyvin tuottava investointi valtiolle ja kunnille. Se tarjoaa entistä parempaa huoltovarmuutta, puolustuskykyä, energiajärjestelmän joustavuutta sekä teollisuuden kasvumahdollisuuksia ja näin edelleen uskoa tulevaisuuteen ja mahdollisuuksia myös ilmastonmuutoksen torjumiseen.

Tarvitsemme poliittista tahtoa ja aiempaa tiiviimpää yhteistyötä, jotta selvitys saa konkreettista jatkoa pian. Valtion on ensimmäiseksi panostettava budjetissaan toimien aloittamiseen sekä antaa näin Puolustusvoimille mahdollisuudet lähteä ratkaisemaan tuulivoiman ja tutkateknologian yhdistämistä. Tärkeää on suunnitella ja rakentaa rahoitusmalli nykyistä tarkemmin, ja samalla vielä tulee huomioida uusimmat valvonta- ja tiedusteluteknologiat, joilla mahdollista kustannuspainetta voitaisiin jopa alentaa. Lisäksi on aloitettava lainsäädännön päivitys kompensaatioalueisiin liittyen.

Suomen Vetylaakso ry:llä on mahdollisuus ja tahto osallistua koordinaatiotyöhön, jolla valmistelusta jatketaan kohti konkretiaa. Suomen Vetylaakso on yhdistys, jonka tavoitteena on edistää uusiutuvan energian ja vetytalouden tuotantopotentiaalin taloudellisen hyödyntämisen edellytyksiä sekä niihin pohjautuvan liiketoiminnan kehittymistä itäisessä Suomessa. Edustamme suurta joukkoa itäisen Suomen toimijoita, kuntia, kehitysyhtiöitä, tutkimus- ja oppilaitoksia, yrityksiä ja henkilöitä.

Holtari Jami
Suomen Vetylaakso ry